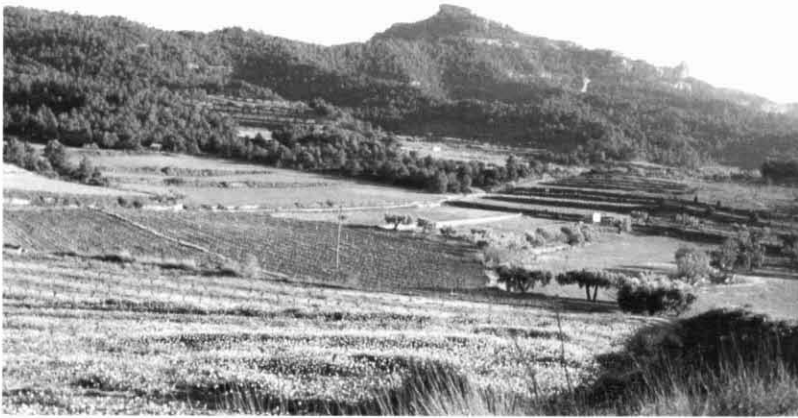

Dues excursions a l'entorn de Gandesa

Kildo Carreté

Muntanya de Puig Cavaller desde Corbera

El Puig Cavaller (705 m.)

La muntanya del Puig Cavaller és una mola de roca conglomerat d'aspecte bonic, visible des de molt lluny degut a la seva altura, que domina bona part del territori de la comarca terraltina. Des del seu cim, planer i allargassat, es contemplen paratges com la desembocadura de l'Ebre, Gandesa, el massís del Port, la serralada del Montsant i també el Pirineu. Cal però coincidir amb dies de puresa atmosfèrica per gaudir d'aquestes vistes panoràmiques. Evidentment, Gandesa la tenim a cop de pedra.

El nom d'aquest cim no desentona gens amb el nom de Cavaller, que sembla voler dir Senyor; perquè ho és per la seva altura i com a tal senyoreja les muntanyes que l'envolten. A les seves estribacions s'hi troba la "Solaida", una gran pedra que alguna convulsió en temps reculats omplí de badalls. Als estreps del Puig Cavaller es troben els "Vollandins", i al capdavant d'ells les "Mamelles", que semblen talment unes monumentals mamelles al repeu del Puig Cavaller. A sota mateix del cim unes balmes espectacular amb el mateix nom. Sabreu que heu arribat al cim per un piló que fou plantat pel servei geodèsic de l'Instituto Geográfico y Catastral per aixecar els plànols de la regió

gandesana allà per l'any 1923.

Una pista de terra s'enfila fins ben a prop del cim, arribant al peu de la torre de comunicacions, i que s'inicia al coll de la carretera Gandesa-Tortosa, just als dipòsits que subministren aigua a la ciutat. Per accedir al cim del Puig Cavaller, des del final de la pista es poden escollir dos camins: per la dreta i fent una suau volta al cim fins arribar a un pujador d'uns tres metres i ja som al pla del cim. Per l'esquerra el sender és més accidentat, hi ha un petit ressalt i tot seguit es flanqueja per sota del cim, passant per dins

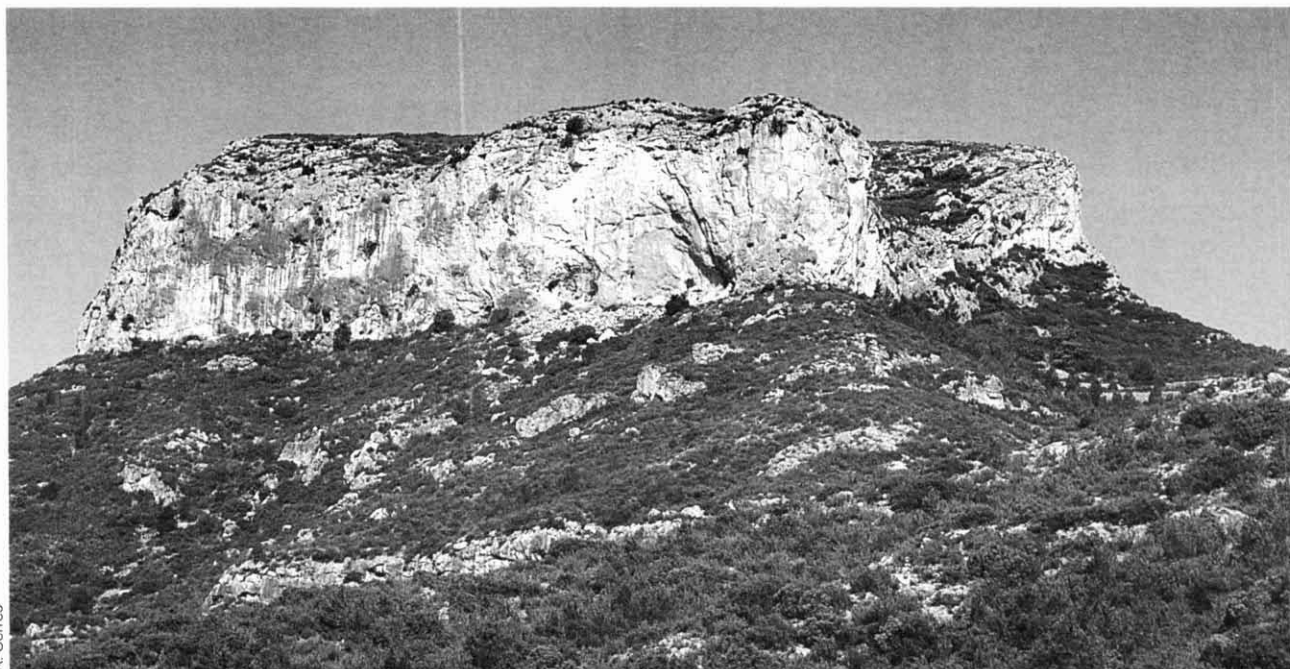
d'una gran balma amb una vista molt àeria; tot seguit, fent una petita volta, farem cap al pujador final on coincideixen els dos camins de pujada a Puig Cavaller. Val a dir que des del collet de l'avant cim surten varis senders senyalitzats; un d'ells condueix al picnic de la Fonteta.

Els caminadors poden escollir el sender de Petit Recorregut PR-C-27, que tot seguit descriurem, que pot finalitzar a la Fonteta.

Es surt de Gandesa pel camí de Bot, iniciant la pujada per l'ermita del Calvari, on s'observen senyals del Via Crucis, i es continua per una carena fins a la font de l'Heura; més enllà es retorna a la carena on el camí es torna perdedor, però sempre pujant es farà cap a la pista i tot seguit

Serrat de Puig Cavaller. Els Vollandins

A. Serres

La Mola d'Irto desde la carretera Gandesa al Pinell de Brai

a la torre de comunicacions. D'ací al cim, pels camins descrits anteriorment. Total, poc més d'una hora de camí, sempre pujant.

Horaris més explícits a *Ruta per conèixer la Terra Alta*. Edita el Consell Comarcal de la Terra Alta. 1990.

La Mola d'Irto o de Sant Marc (518 m.)

Aquesta mola rocosa s'alça al N. de la carretera, passat el pícnic de la Fonteta i a l'inici del congost que separa les serres de Pàndols i Cavalls, a l'extrem SW d'aquesta serra, ja damunt mateix de la carretera Gandesa-Tortosa. Juntament amb la punta de l'Àliga, a l'E. de la nostra mola, formen el repeu S. de Cavalls, i a l'obaga i més enllà de la carretera s'estén l'obaga de la Teuleria, ja al repeu de la serra de Pàndols. Estem gairebé al límit dels termes de Gandesa i el Pinell. La mola d'Irto és un paratge poc freqüentat pels gandesans, exceptuant els excursionistes. Aquesta magnífica mola de roca calcària és impressionant vista de lluny, posseint una particularitat ben especial: només hi ha un sol accés al seu cim, per la vall de les Carruves, doncs tota la mola presenta unes parets llises i altes de més de cent metres. A més, aquesta única pujada al seu cim i a l'ermita de Sant Marc, passa per un sender estret i de mala petja. Segons ens conta la història, a la guerra dels Segadors els gandesans, després dels vandàlics fets de Batea i vista la conducta de l'invasor castellà, es refugiaren al cim de la mola d'Irto com a mesura de seguretat.

A l'altiplà d'aquesta mola gegant s'hi va construir una petita ermita i avui dia encara resta dempeus alguna paret, malgrat les canonades rebudes al decurs de la batalla de l'Ebre a Pàndols i Cavalls.

L'ermita de Sant Marc la feu edificar i en fou l'impulsor un sacerdot gandesà fill d'una família opulenta, Antoni Soler i Manyà, a meitats del segle XVIII. A Sant Marc s'hi celebrava una romeria tots els anys, fins que a causa del desànim o per alguna altre circumstància s'anà perdent. Crec que també els fills de Corbera tenien un dia a l'any per peregrinar-hi. La vocació s'anà perdent amb el curs del temps, però a l'arxiu parroquial, al llibre de testaments, hi he trobat una deixa d'una familiar meva, de nom Elena Roig, de Gandesa, casada amb Rafel Font Bonfill, que fa un legat consistent en dos misses resades a l'ermita de Sant Marc. Això era l'any 1812, prova que l'ermita encara estava en actiu i ben segur en bon estat (Nota del llibre *Reculls històrics de la ciutat de Gandesa*)

Bibliografia

- Ruta de la Pau*. Terra Alta. Consell Comarcal de la Terra Alta, 1999.
- Ruta per a conèixer la Terra Alta*. Consell Comarcal de la Terra Alta, 1990.
- VIDAL I FONT, Joaquim: *Reculls històrics de la ciutat de Gandesa*. Ajuntament de Gandesa, 1989.